posted by Willant on 15. september 2012 - 21:07
15.09.2012 - posledná úprava článku.

Nálezy schránok fosílnych ulitníkov oligocénneho veku zo Štúrova **[1]**

Autor: **Radoslav Biskupič**
Zdroj článku: http://geosvet.paleoklub.sk/ [2]

Výskyty fosílií mäkkýšov z vrstiev oligocénu pochádzajú zo slovenskej časti Západných Karpát iba z niektorých lokalít. Na južnom Slovensku v okolí Štúrova je zachytený pestrý faciálny vývoj z obdobia oligocénu až po spodný miocén. Na základe stratigrafického členenia Centrálnej Paratetýdy možno časť týchto vrstiev zaradiť do egeru (27,20 – 21,30 mil. r.). Okraj Maďarskej (Budínskej) paleogénnej panvy, ktorý zasahuje na územie južného Slovenska v okolí Štúrova, je tvorený prevažne ílovitými a piesčito-ílovitými usadeninami obsahujúcich v niektorých polohách tenké uhoľné sloje. Tieto oligocénne sedimenty miestami prechádzajú až do tmavých sivých až čiernych uhoľných slieňov. Egerskému veku zodpovedajú piesčité fácie kováčovských vrstiev s bohatou faunou morských mäkkýšov objavených pri Kováčove.

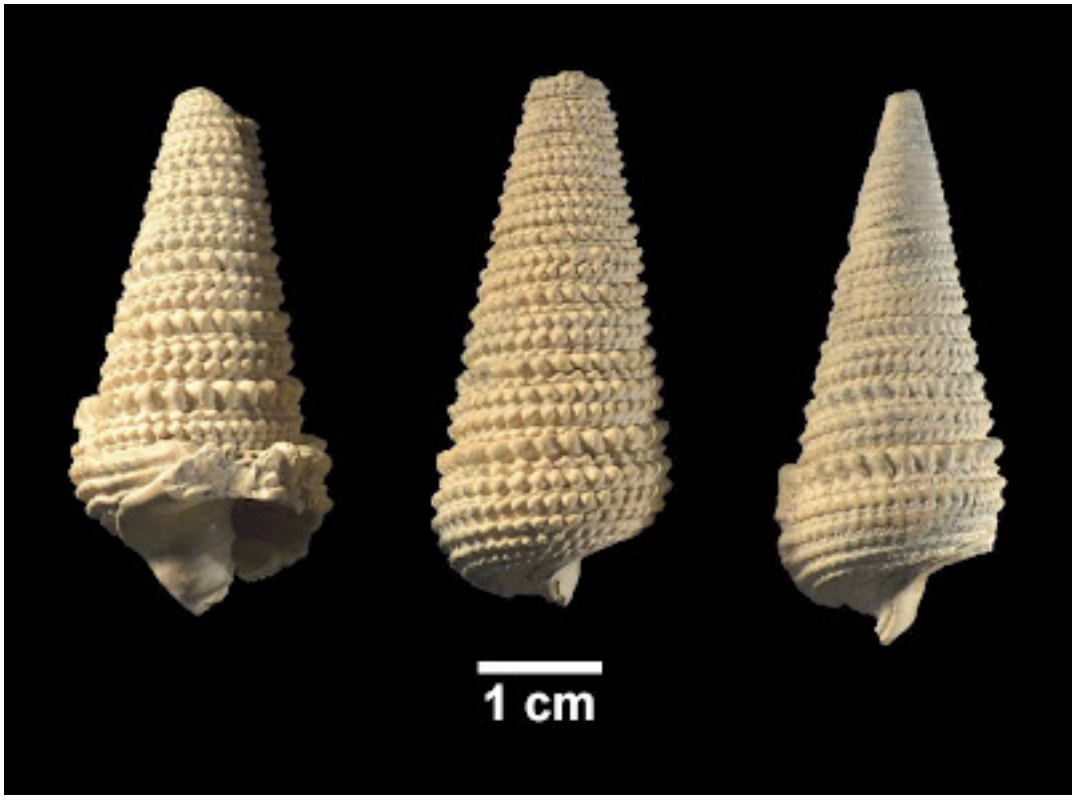
Početné nálezy dobre zachovaných schránok ulitníkov pochádzajú najmä z tmavosivých ílovitých

sedimentov. V spoločenstve gastropódov výrazne dominujú zástupcovia čeľade Potamididae, ktorú zastupujú druhy Tympanotonos margaritaceus (BROCCHI) a Granulolabium plicatum (BRUGUIÉRE). U ďalších taxónov ulitníkov boli zistené iba ojedinelé výskyty. Zriedkavé nálezy patria druhom Ampullinopsis crassatina (LAMARCK), Melanopsis impressa KRAUS, Babylonia brugadina (GRATELOUP) a ďalším. Schránky taxónu Tympanotonos margaritaceus (BROCCHI) sú charakteristického vežovitého tvaru, ich povrch je zdobený granulovanými špirálovými rebrami. Na najvrchnejšom špirálovom rebre sú u niektorých jedincov na posledných dvoch až troch závitoch vyvinuté masívne hrbolčeky, až krátke ostne. Ulity druhu Granulolabium plicatum (BRUGUIÉRE) sú v porovnaní s predchádzajúcim taxónom nižšie a štíhlejšie. Skulptúru tvoria špirálové a priečne rebierka, kde v miestach ich pretínania sú vyvinuté hrbolčeky.

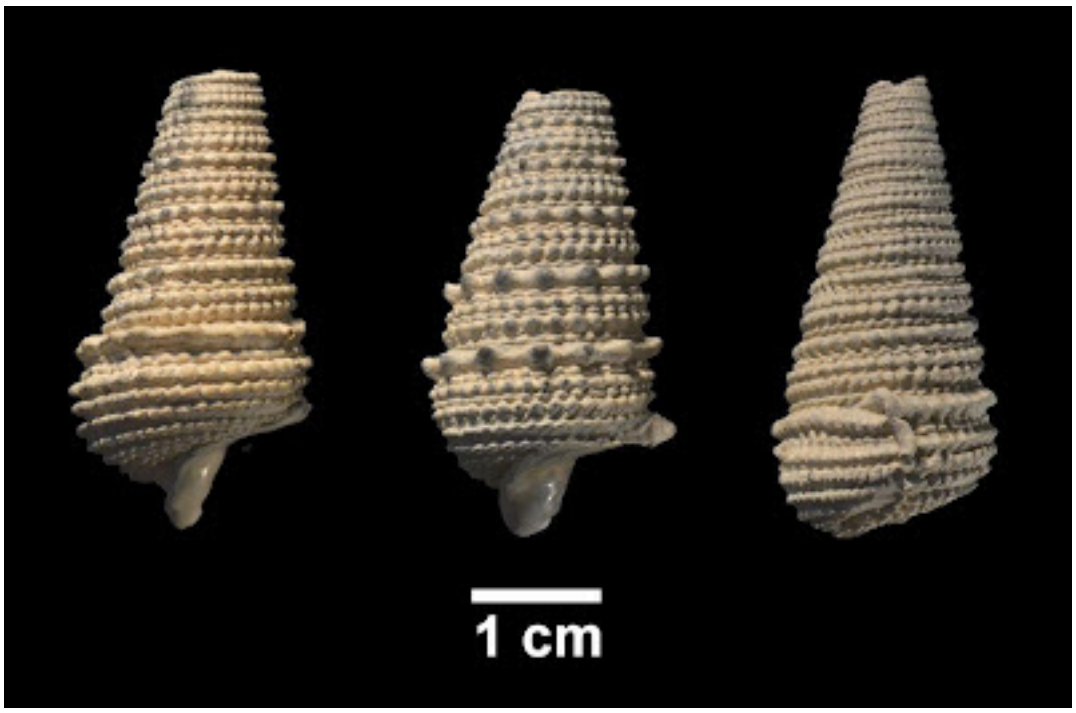

Vysoká abundacia uvedených dvoch euryhalínnych druhov čeľade Potamididae, ako i absencia stenohalínnych taxónov, napovedá viac o prostredí, ktoré táto asociácia gastropódov obývala v období neskorého oligocénu. Podľa výsledkov doterajších výskumov na iných paleontologických lokalitách v Európe a Ázii s hromadnými výskytmi druhov Tympanotonos margaritaceus (BROCCHI) a Granulolabium plicatum (BRUGUIÉRE), tiež na báze poznatkov ekologických nárokov recentných

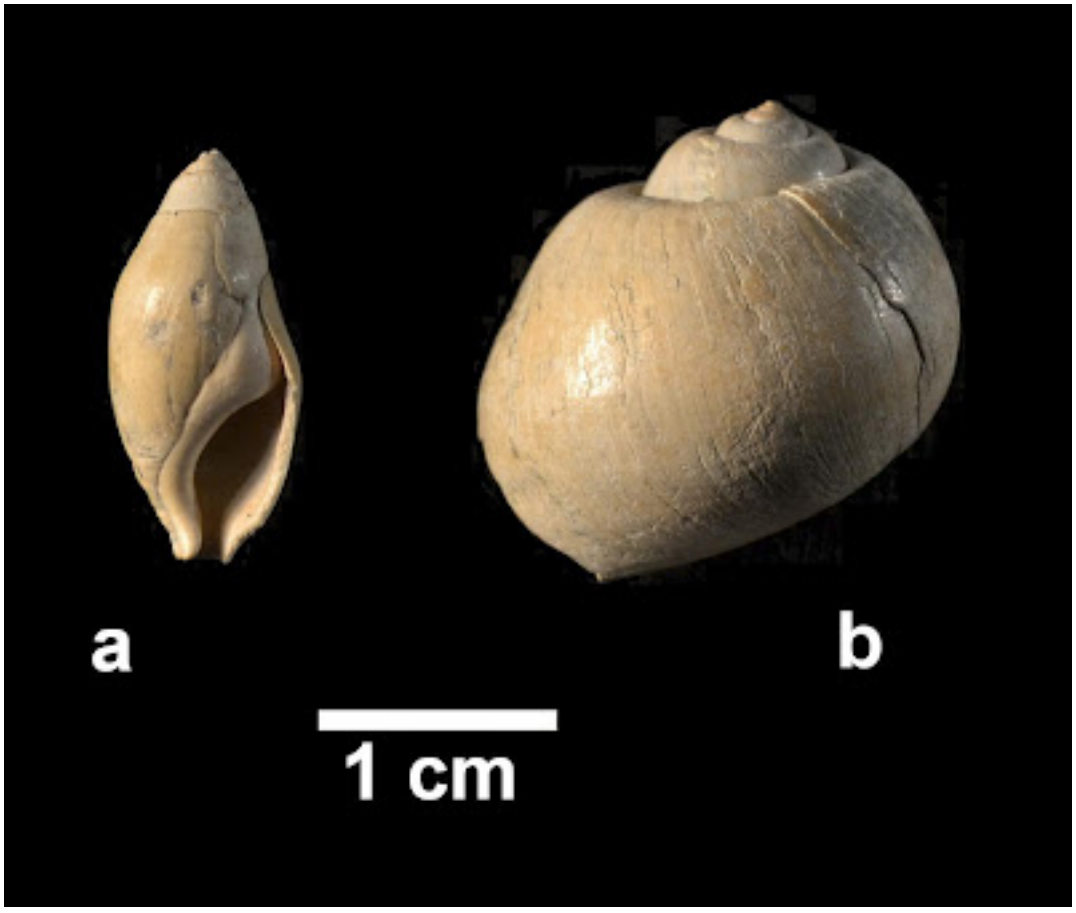
príbuzných zástupcov čeľade Potamididae, ako i podľa charakteru sedimentu, možno približne rekonštruovať dané paleoprostredie. Spoločenstvo mäkkýšov obývalo pravdepodobne plytké pobrežné vody od prílivovej zóny až po plytký infralitorál v chránených zátokách, alebo lagúnach s mäkkým bahnitým dnom a s nízkou hydrodynamikou mimo dosahu silnejšieho vlnenia. Prostredie mohlo mať charakter plochých bahnitých pobrežných plytčín so zníženou salinitou vody a vysokým obsahom organického detritu rozloženom v sedimente. Recentní zástupcovia čeľade Potamididae obľubujú najmä prostredia estuárií, ako aj močaristé pobrežia s porastmi mangrovníkov v tropických a subtropických oblastiach, v ktorých sa často vyskytujú v rozsiahlych húfoch. Hromadné výskyty druhu Tympanotonos margaritaceus (BROCCHI) sú indikátorom prítomnosti mangrovových porastov v danom paleoprostredí. Prítomnosť močarísk, ako i vegetáciou bohato porastené pobrežie, indikuje tiež výskyt uhoľných slojov a čiernych uhoľných slieňov s výskytom fosílií mäkkýšov. Gastropódy čeľade Potamididae znesú značný pokles salinity, preto sa im dobre darí v brakických prostrediach a v ústiach riek. Sú to teplomilné epifaunálne ulitníky živiace sa organickým detritom rozloženom v substráte. Maďarský paleontológ T. Báldi preskúmal podobné spoločenstvá brakických mäkkýšov s dominanciou čeľade Potamididae z vrstiev neskorého oligocénu z Maďarska. Predpokladá, že sedimentácia prebiehala v prostrediach chránených lagún, alebo v pobrežných oblastiach s nevýrazným vlnením. Na zníženie salinity a prevažne brakický charakter sedimentačného prostredia počas oligocénu v oblasti južného Slovenska poukazuje aj práca od J. Seneša a A. Ondrejičkovej, v ktorej študujú asociácie oligocénnych mäkkýšov pochádzajúcich z okolia Štúrova (Mužla, Obid) a Juhoslovenskej panvy (Bušince, Cakov).

Gastropódy Tympanotonos margaritaceus (BROCCHI)

Ukážka variability skulptúry schránok druhu Tympanotonos margaritaceus (BROCCHI)

Ojedinelé druhy ulitníkov: a - Melanopsis impressa KRAUS, b - Ampullinopsis crassatina (LAMARCK)

Adresa zdroja (modified on 15.09.2012 - 21:42):http://kontakt.sturovo.com/drupal/15-09-2012/346/okolie/nalezy-schranok-fosilnych-ulitnikov-oligocenneho-veku-zo-sturova

Odkazy
[1] http://kontakt.sturovo.com/drupal/15-09-2012/346/okolie/nalezy-schranok-fosilnych-ulitnikov-oligocenneho-veku-zo-sturova [2] http://geosvet.paleoklub.sk/2012/09/nalezy-schranok-fosilnych-ulitnikov.html